

KERK EN STAAT IN MEXICO

Het optreden van de Spaansche regeringspartijen tegen de Roomsche-Katholieke kerk heeft een voorlooper gevonden in hetgeen reeds vroeger in Mexico is geschied. Over de houding van de regering van laatstgenoemd land tegenover kerk en godsdienst is het niet gemakkelijk een juist inzicht te krijgen.

Drie vragen zijn het, die nadere beschouwing verdienen. Wordt in Mexico de vrijheid van godsdienst onderdrukt? Wordt de kerk er werkelijk door de overheid vervolgd? Is de Staat inderdaad anti-religieus of alleen maar anti-clericaal?

Wanneer de regering van een land kerken laat sluiten, priesters verbant en de openbare godsdienstoefening verhindert, dan moet erkend worden, dat in dat land geen vrijheid van godsdienst bestaat. Wanneer men de buitenmuren der prachtige kathedralen beplakt ziet met biljetten, die een felle aanklacht tegen de kerk als instituut bevatten, wanneer zelfs binnen in de kerken caricaturen worden opgehangen op kerk en godsdienst, wanneer de regering toelaat, dat roode benden de kerken binnendringen om de altaren en beelden omver te werpen en eigendommen te rooven, dan is niet tegen te spreken, dat de kerk van staatswege wordt vervolgd.

Gaat het hierbij nu om haat tegen kerk en godsdienst als zoodanig of alleen tegen de clericale overheersching van de Roomsche kerk?

Een duidelijk inzicht in de houding der regering tegenover de Roomsche-Katholieke kerk kan worden verkregen uit een officieel staatsstuk, dat in November 1934 is gepubliceerd.

Van het begin af, zegt dit document, is de Roomsche-Katholieke geestelijkheid, welker eerste vertegenwoordigers met Cortez en zijn avonturiers in dit land zijn gekomen, de vijand van Mexico's welzijn geweest. Zij heeft samengewerkt met de vroegere regeringen om de inheemse bevolking uit te buiten en deze in bijgeloof en onwetendheid onder te houden. Zij heeft zich groote rijkdommen verworven, zij heeft onderwijs gegeven, doch alleen voor de rijken, zij heeft zich tegen allen vooruitgang verzet.

De Roomsche geestelijken zijn geen Mexicanen, maar dienaren van een vreemde macht, die zich een enorm inkomen heeft verzekerd, dat door het volk moet worden opgebracht. De regering is daardoor tot de conclusie gekomen, zegt het stuk, dat de Roomsche-Katholieke kerk een voortdurende bedreiging vormt voor den staat en een hinderpaal voor iederen socialen vooruitgang, en daarom heeft de regering besloten, om de macht van de kerk te breken.

Intusschen bestaat Mexico uit een aantal afzonderlijke Staten, die een eigen wetgeving hebben. Het hangt dus van het standpunt der hoogste autoriteiten af, hoe in een bepaalden Staat tegen de kerk wordt opgetreden.

In de meeste Staten is het aantal geestelijken beperkt in verband met de sterkte der bevolking. Het cijfer wisselt van 1 priester op 100.000 inwoners tot 1 op 7000.

Roomsche-Katholieken en Protestanten hebben voor de wet dezelfde rechten. Voor de laatste geldt dus ook dezelfde beperking.

De meest fanatieke regering treft men aan in den Staat Tabasco. Daar zijn alle kerken bij de wet gesloten verklaard, alle priesters verbannen en het houden van godsdienstoefeningen verboden. Zelfs Bijbels mogen daar niet worden verkocht. In dit land is de laatste tien jaar geen Protestantsch Evangelisatiewerk mogelijk geweest.

Ook in andere Staten zijn zoowel Roomsche als Protestantische kerken gesloten. Voorzoover bekend zijn in enkele jaren tijd meer dan 60 Protestanten als martelaar gevallen.

Einde 1934 heeft de landsregering een nieuwe onderwijspolitiek ingeluid, die bekend staat als de strijd voor de defanatisatie. Het onderwijs moet gericht zijn op de bestrijding van fanatisme en vooroordeel en op de verbreiding van wetenschappelijk inzicht. Dit wil zeggen, dat alle godsdienstonderwijs voortaan verboden is.

Dit optreden is gevolgd door de bloedige gebeurtenissen van Januari 1935, die opnieuw de aandacht van de wereld op den Mexicaanschen kerkstrijd hebben gericht. Hoe is deze nu te verklaren? Iemand heeft eens gezegd, dat een Spaansch radicaal is „un Católico al revés,” een omgekeerde Katholiek. Voor den Mexicaanschen radicaal geldt dit nog in sterkere mate. De Mexicaansche radicalen zijn dus slechts te begrijpen door te letten op de vroegere Mexicaansche Katholieken met hun fanatisme en onverdraagzaamheid. Alleen zoo is de felle reactie tegen den godsdienst te verstaan.

De huidige heerschers van Mexico hebben nooit godsdienstige verdraagzaamheid gekend. Vóór de revolutie van 1910 waren velen nog fanatieke Katholieken. Deze hebben in één oogenblik hun godsdienst overboord geworpen en zijn even fanatiek aan de andere zijde geworden.

Het eenvoudige volk heeft dezen omkeer maar al te goed gevolgd. De groote massa is van Indiaansche afkomst. Zij is onontwikkeld en door de kerk dom gehouden. Toen nu de leiders aan de kerk den rug toekeerden, hebben zij gemeend een krachtig handje te moeten helpen. Zoo zijn de gewelddaden tegen kerk en geestelijkheid te verstaan.

Er is maar één verklaring voor de vijandige houding tegenover iederen godsdienst. De kerk is in gebreke gebleven Christus te prediken. Zij heeft gehoorzaamheid gepredikt om rijkdommen te kunnen verzamelen, maar zij heeft het volk hongerig gelaten.

Toen in 1934 een communistische opstand in Noord-Spanje bloedig was onderdrukt, richtte de oude professor Unamuno zich tot de kerk met deze woorden:

„Als gij maar een Christus gepredikt had, die de vriend der armen is, in plaats van een beschermer van de rijken; als gij maar een Christus gepredikt had, die de vriend der nederigen en lijdenden is in plaats van een vriend van de voornamen en machtigen; een vriend van misdadigers en zondaars en niet een vriend van koningen, aristocraten en Grandes, dan zou het volk aan de stem van Christus gehoor hebben gegeven. Het is nu geen tijd om gerechtigheid te oefenen, maar genade en barmhartigheid; geen tijd om zijn landgenooten aan de galg te brengen, maar om zijn naasten lief te hebben en zijn vijanden te vergeven. Bedenkt, bedenkt, dat gij reeds zondaars waart, die groote zonden hebt gedaan, voordat zij het kwaad bedreven hadden, waarom gij hen nu wilt straffen.”

Zoo komen de zonden van het Spaansche communisme neer op het hoofd van de kerk, die verzuimde voor de armen van het volk een wegwijzer tot Christus te zijn.

En zoo komt ook het kwaad, dat de kerk in Mexico van de zijde van overheid en volk overkomt, voor rekening van de kerk, die ook daar de tijd en de gelegenheid verzuimd heeft. Aan haar is het te wijten, dat hier een regering en een volk met een verwereldlijkte geestelijkheid Jezus Christus Zelf verwerpen.

Dr Ir H. G. v. B.